

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vladimíra Kurky a soudců JUDr. Jaroslava Bureše a JUDr. Zdeňka Krčmáře v právní věci žalobce [REDACTED], bytem [REDACTED], zastoupeného JUDr. Leonou Grumlíkovou, advokátkou se sídlem v Brně, Divadelní 6, proti žalovanému [REDACTED], bytem [REDACTED] zastoupenému [REDACTED], bytem [REDACTED], o určení vlastnického práva, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 48 C 31/93, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27.2.1995 č.j. 17 Co 620/94 - 42, takto:

Dovolání se zamítá.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud v záhlaví citovaným rozsudkem změnil rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 1.3.1994 č.j. 48 C 31/93 - 24 tak, že zamítl žalobu o určení, že žalobce je vlastníkem garážového boxu 1 na označených pozemcích v katastrálním území [REDACTED]. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že vyhovět žalobě překáží okolnost, že na požadovaném určení není naléhavý právní zájem. Tvrdí-li žalobce k jeho doložení, že „chce garáž sám užívat“, měl k dispozici, konstatoval odvolací soud, jinou žalobu, a to na plnění podle §80 písm.b/ o.s.ř. Určovací žaloba by však podle jeho názoru z hlediska ustanovení §80 písm.c/ o.s.ř. přesto mohla obstát, jestliže se žalobce určení vlastnictví domáhá současně s odůvodněním, že zápis v příslušném katastru nemovitostí osvědčuje existenci jiného vlastníka, a žalobou sleduje jeho změnu. Tak by tomu ale bylo jen tehdy, usoudil odvolací soud, nedokládá-li by tento zápis vlastnictví nejen žalovaného ale též jeho manželky [REDACTED]. Na základě rozsudku o určení vlastnického práva, jenž zavazuje pouze účastníky řízení (a nikoli manželku žalovaného), by totiž příslušný katastrální

úřad nemohl provést žalobcem sledovaný zápis, ledaže by sám katastrální úřad byl účastníkem řízení. Jelikož „záměna účastníků“ (jak ve prospěch [REDAKCE] tak katastrálního úřadu) není v odvolacím řízení možná, odvolací soud uzavřel, že v daném případě ani tento žalobcův argument naléhavý právní zájem na navrhovaném určení doložit nemůže.

Tento závěr napadl žalobce dovoláním. Uznává správnost názoru, že naléhavý právní zájem na určení vlastnictví nelze dovodit ze záměru dotčenou věc užívat, a ve shodě s odvolacím soudem vychází z toho, že naopak může být dán v případě, že žalobce jím sleduje změnu v označení vlastníka v katastru nemovitostí. S odvolacím soudem však dovolatel nesouhlasí, jestliže má za to, že rozhodnutím o určení v podobě, jež byla navržena, by nebyl vázán příslušný katastrální úřad; podle jeho názoru je naopak „nadevší pochybnost“, že jím vázán je. Katastrální úřad, uvedl dovolatel, provede zápis na základě soudního rozhodnutí, o „takovém zápisu již nerozhoduje“, a nepřisluší mu skutečnosti, jež z rozhodnutí vyplývají, přezkoumávat. Proto podle názoru dovolatele není správné, požaduje-li odvolací soud ke splnění podmínky naléhavého právního zájmu, aby byl též účastníkem řízení, a v důsledku toho není ani správný jeho závěr, že v opačném případě tato podmínka žaloby o určení není splněna.

Podle článku II odst.4 zákona č.238/1995 Sb. řízení o dovolání, neskončené do 1.1.1996 dokončí Nejvyšší soud podle občanského soudního řádu ve znění účinném do tohoto dne (dále jen o.s.ř.).

Dovolání žalobce je podle §236 odst.1 o.s.ř. přípustné, neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§238 odst.1). Bylo podáno včas účastníkem řízení (§240 odst.1) náležitě zastoupeným advokátem (§241 odst.1), a opírá se o způsobilý dovolací důvod ve smyslu §241 odst.2 písm.d/, jímž lze namítat, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Z ustanovení §242 odst.1 o.s.ř. vyplývá, že dovolací soud je vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil. Vady vyjmenované v §237 a jiné vady řízení, jež měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (které posuzuje dovolací soud z úřední povinnosti), nebyly dovoláním tvrzeny a z obsahu spisu se nepodávají.

K dovolacímu přezkumu je tedy otevřena toliko otázka (byť dovolatel napadl její posouzení pouze prostřednictvím části odvolacím soudem uplatněné argumentace), zda může být dán naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva v případě, že žaloba o určení vlastnictví podle §80 písm.c/ o.s.ř. směřuje pouze proti jednomu (ze dvou) v katastru nemovitostí zapsaných vlastníků (že tomu tak v dané věci je, je skutkový závěr, který dovoláním nebyl zpochybněn).

Podle §80 písm.c/ o.s.ř. lze návrhem na zahájení řízení uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Určovací žaloba podle §80 písm.c/ o.s.ř. je preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů.

Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou, aby na určení práva nebo právního vztahu byl naléhavý právní zájem. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu. Přitom platí, že takový závěr se neváže pouze k určovací žalobě jako takové, ale je logicky podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se domáhá, a - což je v dané věci zvláště významné - vůči komu žaloba o určení směřuje.

Jestliže je předmětem určení podle §80 písm.c/ o.s.ř. právní vztah vlastnictví k nemovité věci, nejsou přehlédnutelné důsledky, které plynou ze zákona č.265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění zákona č.210/1993 Sb. (dále zákona). Zápis ve smyslu záznamu podle §7 a §10 zákona (nyní §9 odst.1 písm.b/ ve znění zákona č.90/1996 Sb.), resp podle §40 vyhlášky č.126/1993 Sb. (účinné v době rozhodování odvolacího soudu), totiž soudní výrok o návrhu na určení právního vztahu (vlastnictví) předpokládá (§10 odst.3 zákona).

Vzhledem k právním a evidenčním účinkům zápisů vlastnických vztahů v katastru nemovitostí (§1 odst.4, §11 zákona) se záznamem, učiněným na základě soudního výroku o určení podle §10 odst.3, završuje proces odstranění nejistoty v dosavadním určení právního vztahu. Je-li návrhovatelem tohoto určení ve smyslu §10 odst.1 osoba, jež tvrdí, že ona je oprávněnou v právním vztahu (srov. cit. §9 odst.1 písm.b/ v platném znění), vyplývá z logiky věci, že se svým právem obrací proti těm osobám, které své postavení oprávněných právě o zápis v katastru nemovitostí opírají.

Právní vztah vlastnictví, o jehož určení jde, je tedy svými subjekty vymezen osobou, jež své vlastnické právo tvrdí, a osobami, v jejichž prospěch svědčí zápis v katastru nemovitostí.

Reálné možnosti soudního výroku (o žalobě podle §80 písm.c/ o.s.ř.) ovlivnit ohrožené či nejisté právo nebo právní vztah se pojí - jak bylo naznačeno - též s hlediskem subjektivním. O splnění uvedených podmínek naléhavého právního zájmu, lze uvažovat pouze v případě, bude-li předjímaný soudní výrok způsobilý vystihnout úplný obsah hmotným právem vymezeného vztahu, což logicky předpokládá, že bude závazný pro všechny jeho subjekty. Tak tomu může být ovšem jen tehdy, jestliže všechny tyto subjekty budou i účastníky příslušného soudního řízení, neboť výrok pravomocného rozsudku, nejde-li o rozsudek o osobním stavu, je závazný jen pro účastníky řízení (§159 odst.2 o.s.ř.).

Platí tedy, že naléhavý právní zájem ve smyslu §80 písm.c/ o.s.ř. naopak nemůže být dán, jestliže žaloba o určení vlastnictví nesměřuje proti všem osobám, které jsou jako vlastníci zapsány v katastru nemovitostí.

Odvolací soud, vytýkáje žalobci nedostatek naléhavého právního zájmu na požadovaném určení z důvodu, že žaloval pouze jednoho ze dvou v katastru zapsaných vlastníků (a žalobu proto zamítl), dospěl k závěru shodnému. Právní posouzení věci, na němž jeho rozsudek spočívá (§241 odst.2 písm.d/ o.s.ř.), je tedy v konečném výsledku správné. V důsledku toho je správný i dovoláním napadený rozsudek, a nedůvodné dovolání Nejvyšší soud podle §243b odst.1 o.s.ř. zamítl.

O nákladech dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle §243b odst.4, §224 odst.1 a §142 odst.1 o.s.ř.; úspěšnému žalovanému, jemuž by ve smyslu těchto ustanovení příslušela jejich náhrada, však prokazatelné náklady v tomto stadiu řízení nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 26.června 1997

[Redacted signature area]

[Redacted signature area]

Předseda senátu:
JUDr. Vladimír K u r k a

Vzhledem k právnímu a evidenčním účinkům zápisů vlastnických v katastru nemovitosti (§1 odst.4, §11 zákona) se ztámanem, učiněným na základě soudního výroku o určení podle §10 odst.3, zavazuje proces odhanné nepřítomnosti v dosavadním určení právního vztahu. Je-li navrhovatelem tohoto určení ve smyslu §10 odst.1 osoba, jež tvrdí, že ona je oprávněna v právním vztahu, cit. §9 odst.1 písm.b) v právním zájmu, vyplývá z logiky věci, že se svým právem obrací proti těm osobám, které své postavení oprávněných práv o zápis v katastru nemovitosti opírají.

První vztah vlastnictví o jehož určení jde, je tedy svým subjekty vymezen osobou, jež své vlastnické právo tvrdí, a osobami, v jejich prospěch svědčí zápis v katastru nemovitosti.

Reálné možnosti soudního výkonu (o zápis podle §80 písm.c) o.s.č.) ovlivní ohrožené či nezájisté právo nebo právní vztah se její - jak bylo naznačeno - též s hlediskem subjektivním. O splnění uvedených podmínek náležitěho právního zájmu lze uzavírat pouze v případě, bude-li předjímaný soudní výkon způsobit významnou újmu osobě hmotným právem vyměřeného vztahu, což logicky předpokládá, že bude závazný pro všechny jeho subjekty. Tak tomu může být ovšem jen tehdy, jestliže všechny tyto subjekty budou i účastníky příslušného soudního výkonu, neboť výkon právoemocného rozsudku, nezávisle o rozsudek o osobním stavu, je závazný jen pro účastníky řízení (§139 odst.1 o.s.č.).

Plati tedy, že náležavý právní zájem ve smyslu §80 písm.c) o.s.č. naprosto nemůže být dán, jestliže zápis o určení vlastnictví nezahrnuje proti všem osobám, které jsou jako vlastníci zapísány v katastru nemovitosti.

Odvolační soud, vyzývá zápisní neobstatel: náležitěho právního zájmu na požadovaném určení z důvodu, že zápisní pouze jednou ze dvou v katastru zapísaných vlastníků (a zápisu proto zamítl), dospěl k závěru shoděm. První postavení věci, na němž jeho rozsudek spočívá (§241 odst.2 písm.d) o.s.č.) je tedy v konkrétním výkladu epirvané. V důsledku toho je epirvané i dovoláním napadený rozsudek, s nedůvodně dovolání Nejvyšší soud podle §233b odst.1 o.s.č. zamítl.

O nákladech dovolacího řízení byla rozhodnuta podle §243b odst.4, §234 odst.1 a §142 odst.1 o.s.č.; naplněním zájmování, jemuž by ve smyslu těchto ustanovení příslušela jejich náhrada, však prokazatelně náklady v tomto řízení nevznikly.